

Izhaja
10. in 25. dne
vsakega meseca.
Stoji za
celo leto 3.00 —
pol leta 1.80 —
četrt „ — 80
Posamezne štev.
15 kr.

Oznaniła
tkrat natisnena
od vrste 15 kr.

Naročnina,
oznaniła in reklamejt
pošiljajo se
upravnistvu
v Maribor.

Odprte rekla-
macije so
poštine proste.

POPOTNIK.

Glasiło

„Zaveze slovenskih učiteljskih društev“.

Izdajatelj in urednik:

M. J. Nerat, nadučitelj.

Spisi in dopisi
pošiljajo se
urednistvu
v Maribor,
Reiserstrasse 8.

Pismom,
na katera se želi
odgovor,
naj se pr dene
primorna poštna
znamka.

Na anonimne do-
pise se neoziramo.

Neprakovana pisma,
se ne sprejemajo.

Rokopisi
in na
cezo poslano kajje
se ne vračajo.

Iz „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“.

Predsedništvo „Zaveze“ je po državnem poslancu gosp. A. Koblarju vložilo prošnjo na naučno ministerstvo, da bi preskrbelo slovenske zemljevide za slovenske šole po Kranjskem, slovenskem Štajerskem, Koroškem in v Primorji. Gospod poslanec je izročil prošnjo naučnemu ministru in se še posebej poklonil v tej zadevi gosp. dvornemu svetniku Fr. Šukljeju, koji dobi prošnjo v roke. Po istem gosp. poslancu je vložila „Zaveza“ prošnjo na državno poslansko zbornico, da bi se podelile učnim osebam javnih ljudskih in meščanskih šol pri vožnjah po c. kr. državnih železnicah tiste olajšave, kakoršnje uživajo bolje plačani c. kr. državni ter c. in kr. dvorni uradniki že nekoliko let.

Predsedništvo „Zaveze“ je še posebej naprosilo gosp. dvornega svetnika Šukljeja, pa bi se blagoizvolil zavzeti za stvar ter se potegniti za njo na pristojnem mestu. Dal Bog vspeh! Gosp. državnemu poslancu Ant. Koblarju izrekamo v imenu vsega slovenskega učiteljstva iskreno zahvalo za njegov trud in na njegovej naklonjenosti napram ljudskemu učiteljstvu.

* * *

Ker južna železnica ne zniža vožnje udeležnikom k zavezinim skupščinam, opozorimo že danes slovensko učiteljstvo, da naj se vsak sam za sé oglasi s prošnjo pri generalnem ravnateljstvu c. kr. priv. južne železnice na Dunaji za znižano vožnjo do Matulj — v Reko se bo vsakdo lahko peljal iz Opatije na parobrodu, od koder odpljuje vsako uro — ter naj v tej prošnji izrecno prosi za polovično vožnjo v III. razredu.

Vsa slavna zavezina društva še enkrat lepo prosimo za letne doneske. „Zaveza“ je morala plačati veliko lanskega dolga, ima obilo upravnih troškov, doneske so pa poslala šele 3 društva. Ob jednom opomnimo, da je letni donesek od vsakega pravega člana 20 kr., od podpornega pa 10 kr. Čeravno je tako plačevanje že tretje leto, vendar pošiljajo nekatera društva vedno le po 10 kr. od pravega in 5 kr. od podpornega člana.

Dalje prosimo, da se nam razposlani „društveni izkaz“ vrne o določenem terminu.

Direktorij.

Pouk v pravopisju.

(Konec.)

III. Učno postopanje pri pravopisnem pouku.

Glavna stvar pri pravopisnem pouku je temeljita in ysestranska vaja, ter najboljše sredstvo za to — narekovanje.

Snov za narekovanje naj se vzame iz obravnavanih beril ali pa iz realnih predmetov. Pri utemeljevanju in vaji pravil naj se pa učitelj ne veže pretesno na obe poprejši imenovani sredstvi. Celó prosti diktati umestni so samo na višji stopnji.

Gledé diktatnih vaj omeniti je še sledeče:

1. Večino besed pišemo pravilno tedaj, ako jih prav mnogokrat v pisavi rabimo. Zato naj se razne besede, ki se pišejo po istih pravilih, pišejo mnogokrat in v razni obliki. Pomen očesa kot sredstvo pri pravopisnem pouku se torej v tem slučaju ne sme popolnoma prezreti, akoravno se naš pravopisni pouk nanj ne naslanja. Pomena je to posebno pri spisovnih vajah; kajti tam morajo učenci obračati vse svoje misli vsebini, ne pa obliki.

2. Da se pa otroci ne navadijo pisati besede brez vsakega mišljenja, kar bi bila posledica, če bi se mehanična vaja preveč poudarjala, naj se pri ponavljanju vadijo v isti učni uri v prav raznovrstnih in po bistvu popolnoma nasprotnih pravilih; posebno pa se tukaj ponudi prilika, da se seznanijo z različnimi izjemami. Tako naj se n. pr. pri vajah v razlogovanju prepričajo, da pravilo: Kadar sta med dvema samoglasnikoma dva ali več soglasnikov, jemlje se prvi ali prva dva k prvemu, drugi k drugemu zlogu, ni rabljivo za vse slučaje. Izjeme delajo razun besed z lj, nj in šč navadno še besede z: br, dr, dl, gl, kr, kl, pn, pr, sk, sl, st i št (n. pr. sre-bro, ve-dro, se-dlo, me-gla, mo-kro, de-kle, a-pno, ko-privá, voj-ska, ma-slo, go-sto, spo-štovanje; svin-čnik i. dr.). Pravilo ima se torej glasiti: Kadar sta med dvema samoglasnikoma dva ali več soglasnikov, jemlje se prvi ali prva dva navadno k prvemu, drugi k drugemu zlogu.

3. Pravilo naj se zmiraj razvija. Mej vajo naj se nanj opozarja, konečno pa se v celem stavku izreče. Na nižji stopnji naj bodo pravila specijelna in kratka; tekom časa naj se, oziraje na duševno obzorje učenčeve, razširjajo in dopolnujejo, tako da dobi učence na višji stopnji bolj splošna pravila.

4. Pri pravopisnem pouku pa mora učitelj že zgodaj gledati na to, da se učenci urijo v mišljenju. Dobro je, n. pr., da se učencem na nižji stopnji, kakor tudi že v elementarnem razredu pokažejo znane stvari, katerih imena potem sami zapišejo. Tako navajajo se otroci, zabeležiti svoje misli v pravilni obliki, kar je tudi dobra priprava za poznejše vaje v spisju.

5. V začetku narekujejo se le besede; ozirati se je pri njih izbiri na navedene štiri vrste. Dobro je, ako učenci besede sami iščejo, kajti vadijo se pri tem v samostojnem razsojevanju, pa tudi zanimanje do predmeta se tako vzbuja.

6. Kmalu naj se preide od besedij k stavkom; ti morajo biti glede na obliko in vsebino primerni duševnemu obzorju učenčevemu. Dobro je tudi, poiskati stavke iz obravnavanih beril, ali da jih učenci sami iz takih beril navedejo. Pri tem spomnijo se na marsikatero posebnost gledé na pravopisje, na katero jih je učitelj opozoril pri obravnavi.

7. Z rabo ločil naj se učenci kmalu seznanijo. Zgodi se to najložje v zvezi sè slovnico; kajti dobro morajo poznati bistvo stavkov, ako hočejo pravilno rabiti ločilo. Pretesna vendar v tem oziru ne bodi zveza, kajti vsakemu predmetu treba jo prostosti. Raba ločil je v ljudski šoli sploh težavna točka, in težko je doseči prav povoljnih vspehov.

8. Učitelj naj narekuje v navadnem govornem tonu. Neumestno bi bilo, pri raznih ločilih z glasom preveč povdarjati ali predolgo prenehati, ker to bi ne pospeševalo samodelavnosti pri učencu.

9. Pri narekovanju naj se ozira na zmožnosti učenčeve; na srednji stopnji narekujejo naj se krajši, na višji stopnji daljši stavki; nikdar pa se ne smejo stavki

deliti v manjše oddelke, ampak poda naj se otrokom vselej celota. Učenci naj stavek večkrat ponové, da jim ostane v spominu, predno ga zapišejo. Na šolski tabli piše tudi kateri učence ves diktat. Misli li učitelj, da bi napisanje celega stavka napravljalo učencem težkoč, naj ga kak učence od besede do besede narekuje, in to posebno na srednji stopnji. Ko je stavek napisan, vrši se poprava, in sicer najpoprej na šolski tabli. K tej naj se javijo učenci, ki pa morajo svoje trditve vselej tudi utemeljiti. Tako postopa se od stavka do stavka. H koncu naj si še učenci mej seboj zaostale pogreške poiščejo. Table se zamenjujejo, najdeni pogreški podčrtajo ter na koncu zapiše njih število. Na ta način vcepi se otrokom neko tekmovanje; vsak se sramuje imeti več pogreškov. Seveda mora učitelj — kolikor mogoče — vsako tabličo še enkrat pregledati, ter se prepričati, je li vsaka podčrtana beseda popravljena, ali pa sploh pravično podčrtana, kajti mali popravljachi so pri svojem poslu včasih prevneti. Na višji stopnji naj imajo učenci za diktatne vaje posebne zvezke. Pisanje na šolski tabli, kakor tudi mejsebojno popravljanje učencev naj se omeji. Popravljanje pripada torej učitelju, ki pa naj celo besedo podčrta, da je tako otrok prisiljen, sam si poiskati pogrešek. Vsaka podčrtana beseda ozir. stavek mora se še jedenkrat pisati.

10. Dobro je tudi, da se učenci pridno vadijo v napisovanju na pamet naučenih pesnic in drugih sestavkov. Ti morajo biti poprej stvarno natančno obravnavani in memorirani. Posebno pa služijo v ta namen pregovori, izreki, kakor tudi sestavki v prozi. Pri obravnavi takih beril, naj se vselej ozira na pravopisne posebnosti kakor tudi na ločila. Popravljanje vrši se lahko s pomočjo knjige.

11. Vaje v izpeljavi in sestavi besedij so zelo pripravne kot indirektna naloga; isto velja tudi v besednih skupinah.

12. Besede četrte vrste naj si zabeležijo učenci v svojih zvezkih s slovenskimi izrazi vred.

13. Pa tudi popravljanje po učencih je končno velike važnosti, in rekel bi — istega pomena, kakor narekovanje. O hibah, ki so se našle pri mnogih učencih, naj se razgovarja, ker ravno na tem mestu razvidijo otroci smoter pravopisnega pouka. Naloga naj torej učitelj vselej natančno pregleda, ter pri tem tudi večkrat premisli, kje je iskati uzrokov raznim pregreškom, ter s kakimi sredstvi da jim more prihodnjič priti v okom.

14. Kolikor možno, naj popravljajo učenci svoje naloge samostojno, ker le tako pospešuje se samodelavnost, ki je pri našem predmetu tako potrebna. Radi tega je umestno, da popravljajo učenci više stopnje naloge doma, ker v šoli se tudi mnogo časa za to porabi.

15. Dobro je, da učitelj popravljeno nalogo še enkrat pregleda, da vidi, je li se tudi prav popravljala. Vedó učenci, da se učitelj mnogo ne zmeni za njih popravljanje, darovali mu ne bodo več iste pozornosti, katere mu je treba.

Iz teh kratkih črtic razvideli smo, kako naj se uravna pravopisni pouk, da reši svojo nalogo. Pravopis je za praktično življenje prevelike važnosti, kajti človek ki pravilno piše, kaže tudi, da je naobražen. Torej:

„Tako iz malega stvar nastane velika in slavna; volja se vzbudi, torej, truda ne strašite se!“

Henrik Druzovič.

Društvo „Selbsthilfe“ štajerskih učiteljev.

Društveno vodstvo je vsem učiteljem in učiteljicam, ki so svoje prve doneske že vplačali, naznanilo vsprejem in določila ter je tudi vsem učiteljskim društvom v deželi razposlalo društvena pravila. Ob jednom se učiteljstvo vseh šolskih kategorij v deželi še

jedenkrat najuljudneje vabi, da k temu društvu tako v svojem, kakor v interesu vsega učiteljstva pristopi.*) Tisti pa, ki so se že oglasili, prosijo se, da vpošljejo društvenino, kajti še le z dnem, ko se društvenina vplača, postane dotičnik resnično ud društva. Tudi se še enkrat opozarja, da se vso stalno nastavljeno učiteljsko osobje samo do 24. septembra t. l. brezpogojno v društvo sprejema.

Vodstvo društva „Selbsthilfe“ v Gaishorn-u, dne 25. junija 1896.

J. Eichmeyer.

tajnik.

Ivan Slana,

načelnik.

*) Kakor smo zvedeli, je trojica slov. učiteljev iz spodnje Štajerske povodom svojega pristopa k novo ustanovljenemu društvu „Selbsthilfe der Lehrerschaft Steiermarks“ izrazilo željo, da bi se v smislu jednatvo-pravnosti obeh deželnih jezikov in v smislu skupnosti učiteljstva obeh narodnosti, društveni pečat in vse tiskovine, kakor: Pravila, prijavnice, vsprejemne listine, poštno položne knjižice itd., ki so izišle le v nemškem jeziku, izdale tudi v slovenskem oziroma v obeh deželnih jezikih, na kar jim je društveno vodstvo laskavo odgovorilo, da je pripravljeno ustreči tej opravičenej želji — ki se je zdaj še le prvokrat izrazila — ako bode to več združnikov in korist društva zahtevalo. Slovensko učiteljstvo na Štajerskem naj torej pri svojem pristopu k „Selbsthilfe“ svojo jezikovno pravo vedno in dostojno pismeno naglaša. Uredn.

Kako praznuj slovensko učiteljstvo 50letnico slavnega vladanja Njegovega Veličanstva, našega presvetlega cesarja Franca Jožefa I.

(Dalje.)

C. Notranja ureditev učiteljskih domov.

§ 175.

Svrha učiteljskih domov je materijalna in duševna zveza vsega slovenskega učiteljstva.

§ 176.

Da bodo učiteljski domi ustrezali svojemu namenu, morajo biti tako urejeni, da se bodo v njih nahajali sledeči prostori:

1. Pisarna in registratura Zaveze slovenskih učiteljskih društev.

2. Društveni prostori okrajnega zaveznega učiteljskega društva, v katerega področju stoji učiteljski dom.

3. Pisarna uredništev pedagogičskih listov, knjižnice in časopisa za mladino, ki izhajajo v mestu z učiteljskim domom.

4. V učiteljskem domu v Ljubljani pisarna „Vdovskega učiteljskega društva“.

Te in vse one pisarne, katere bi bilo že treba za učiteljstvo in šolo ustanoviti, so lahko nameščene ali skupno v jednej dvorani ali pa ločene druga od druge.

5. Središnja pedagogičska knjižnica in učiteljska čitalnica.

6. Prostori za stalno razstavo učil oziroma za pedagogičski muzej.

7. Dvorana za zborovanja Zaveze, okrajnega učiteljskega, vdovskega učiteljskega itd. društva.

8. Prostori za morebitni konvikt učiteljskih vdov in sirot.

9. Stanovanja za predsednika, tajnika in tudi za druge, z društvenim delom obložene funkcionarje Zaveze.

10. Stanovanje za hišnika ali oskrbnika učiteljskega doma.

11. Stanovanja za vdove, katere so člani vdovskega učiteljskega društva v Ljubljani.*)

12. Prenočišča za učitelje, učiteljice-ustanovnike, -letnike, -dobrotnike, kakor tudi za potujoče učiteljstvo na dopustu ali v počitnicah. Skupna prenočišča se ločijo za oba spola.

13. Stanovanja za privatne stranke za osiguranje investiranih glavnih.

*) Razumeva se, da le tedaj, če pristopi to društvu k Zavezi, in če bode za vdove plačevalo stanarino, isto tako ni nobeno drugo stanovanje brezplačno, temveč v imenu honorarja primerno znižano.

14. Ako se namerava učiteljski dom postaviti na prometnem prostoru, tedaj se sme v stavbenem načrtu ozirati tudi na prostore za trgovine, gostilno, kavarno itd. sploh za vse podjetja, katera se plodonosno obrestujejo.

Na poslopju učiteljskih domov se blesti napis: „Slovenski učiteljski dom (z konviktom za učiteljske sirote), ustanovljen na oslavo vladanja cesarja Franca Jožefa I. (oziroma njegovega naslednika).“

D. Uprava zavezinega jubilejnega zaklada.

§ 177.

Jubilejni zaklad upravlja Zaveza po delegaciji, upravnem odboru ozir. direktoriju, osobito po generalnem nadzorniku, kateri izvršuje vse sem spadajoče agende v smislu § 51. teh pravil. Društveno blagajno vodi zavezin blagajnik.

§ 178.

Doneski za jubilejni zaklad se pošiljajo predsedništvu Zaveze. Vsak donesek se mora v Zavezinem glasilu sproti izkazati in sicer tako, da se koncem slehernega izkaza priobči tudi celokupna svota vseh dohodkov zaklada.

§ 179.

Glavnica zavezinega jubilejnega zaklada se na obrestne obresti varno nalaga v onih denarnih zavodih, katere določa delegacija.

§ 180.

Glavnica zavezinega jubilejnega zaklada se dvigne iz denarnega zavoda le vsled sklepa delegacije in sicer v sledečih slučajih:

1. Ako se namerava vsa ali le neki del glavnice nemudoma vložiti v kateri drugi denarni zavod. V ta namen se sme sklicati izvenredno delegacijsko zasedanje.

2. Ako se neki njen del rabi za nakup stavbenega prostora ali za izplačilo razpisanih nagrad za najboljše stavbene načrte.

3. Ako je isto izplačati stavbeniku (stavbenemu podjetniku) za dozidani učiteljski dom.

§ 181.

V vseh slučajih prejšnega § odpove

upravni odbor oziroma direktorij denarnemu zavodu zahtevano svoto. Odpoved je le tedaj pravomočna, ako je prevedena z uradnim zavezinim odtiskom in je podpisana od vseh članov direktorija. V to svrhu je treba vložne knjižice vinkulovati z vsebino tega in sledečega §.

§ 182.

Zavezin blagajnik vsprejme pravomočno odpovedano glavnico od denarnega zavoda v prisotnosti vsega direktorija. Odsotnost posameznih članov direktorija uničuje veljavnost odpovedi.

§ 183.

Vzdignena glavnica se mora po preteku jedne ali največ dveh ur izročiti v prisotnosti vsega direktorija svojemu namenu.

§ 184.

Navadni upravni troški jubilejnega zaklada se namirijo iz zavezine blagajnice.

§ 185.

Ako se Zaveza katerim koli načinom razpusti, preide ves imetek jubilejnega zaklada v začasno posest Celjsko-Laškega učiteljskega društva, katero je Zavezo osnovalo in je iz njenega krila vzišla jubilejna preosnova Zaveze — ako bi tega društva več ne bilo, v posest vseh v bivšej Zavezi stoječih učiteljskih društev, a gotovina jubilejnega zaklada v enakih delih v upravo dotičnih, v bivšej Zavezi se nahajajočih učiteljskih društev, v katerih področju je glavnica jubilejnega zaklada uložena v denarnih zavodih. Ako li že za časa razpusta Zaveze obstoji jeden ali več učiteljskih domov, tedaj preide uprava gotovine jubilejnega zaklada v enakih delih v upravo onih okrajnih učiteljskih društev, v katerih področju stojé učiteljski domi in sicer v vseh slučajih le začasno, to je tako dolgo, dokler se Zaveza ne obnovi. Upravljajoča učiteljska društva so podrejena neomejenemu nadzorstvu vseh učiteljskih društev.

§ 186.

Upravljajoča učiteljska društva smejo le tedaj proti odpovedi, podpisanej od vseh članov svojega odbora v prisotnosti vsega odbora vzdigniti iz denarnih zavodov glav-

nice jubilejnega zaklada, ako je to Celjsko-Laško učiteljsko društvo v smislu § 180. teh pravil sklenilo, ali ako tega društva ni, če sta dve tretjini v bivšej Zavezi stoječih učiteljskih društev to v istem smislu sklenili.

§ 187.

Prinosi, darovi i. t. d. namenjeni jubilejnemu zakladu se pošiljajo naravnost njegovemu generalnemu nadzorniku, kateri postane z razpustom Zaveze načelnik jubilejnega zaklada. Generalni nadzornik je dolžan sprejete doneske koncem slehernega tedna vlagati v denarne zavode, v katerih se prejšnja glavnica obrestuje. Tudi generalni nadzornik je podrejen neomejenemu nadzorstvu vseh učiteljskih društev.

§ 188.

Ako se Zaveza več ne obnovi, tedaj se zgodi z imetkom jubilejnega zaklada to, kar sklenete dve tretjini bivših zavezinih učiteljskih društev.

E. Uprava učiteljskih domov.

§ 189.

Za lastnika učiteljskih domov se v e. kr. zemljiških knjigah uknjiži Zaveza slovenskih učiteljskih društev, katerej pripada vrhovna njihova uprava.

§ 190.

Zavezina delegacija sme upravo učiteljskih domov izročiti dotičnemu okrajnemu učiteljskemu društvu, v katerega področju se nahaja učiteljski dom, pridržavši Zavezi vrhovno nadzorstvo.

§ 191.

Generalni nadzornik jubilejnega zaklada je ob jednem nadzornik in poročevalec učiteljskih domov.

§ 192.

Iz dohodkov različnih stanovanj in prostorov učiteljskega doma se plačujejo:

- a) Obresti investiranih glavnice.
- b) Letne rente članom jubilejnega zaklada označene v §§ 208., 209., 211., 214., 215., 217. in 218.
- c) Tekoči troški za dačo, zavarovalnino proti ognju in upravo doma.
- d) Ostanek se uporabi v amortizacijo investiranih glavnice.

§ 193.

Z razpustom Zaveze preide lastnina učiteljskih domov na Celjsko-Laško učiteljsko društvo, ali ako bi tega več ne bilo, na pristojna okrajna učiteljska društva z vsem pravom bivše Zaveze tako dolgo, dokler se ista ne obnovi.

§ 194.

Ako se Zaveza več ne obnovi, se zgodi z učiteljskimi domi, kar sklenete dve tretjini zavezinih učiteljskih društev.

F. Člani.

§ 195.

Člani zavezinega jubilejnega zaklada so:

1. Ustanovniki.
2. Letniki.
3. Dobrotniki.

§ 196.

Ustanovnik zavezinega jubilejnega zaklada postane lahko vsak učitelj *) ljudskih, meščanskih, obrtnih, strokovnih, srednjih, visokih i. t. d. zasebnih in javnih šol, vsaka korporacija in neučiteljska oseba, ki uplača bodisi najedenkrat ali največ v 20. zaporednih letnih enakih obrokih v blagajno jubilejnega zaklada skupno svoto 100 gld.

§ 197.

Letniki postanejo le učitelji vseh šolskih kategorij, ako uplačajo po 1 gld. letnine.

§ 198.

Dobrotnik postane lahko vsakdo, ki uplača v blagajno jubilejnega zaklada neko poljubno svoto.

G. Dolžnosti članov.

§ 199.

Vsak učitelj-ustanovnik, -letnik in -dobrotnik prevzame s pristopom dolžnost, množiti jubilejni zaklad

1. z ustanovnimi iznosi po 100 gld. izplačnih ali najedenkrat ali v največ 20. zaporednih enakih letnih obrokih oziroma z letnimi doneski po 1 gld. in s prostovoljnimi neomejenimi darovi;

*) Pojem učitelj se nanaša na možko in žensko učiteljsko moč, ter se bode v tem smislu v dodatku priobčil poseben §. Pisatelj.

2. z vsemi sredstvi, označenimi v § 174., točka 1., 2., 5., 7., 8., 9. in 10.

Neučitelji-ustanovniki in -dobrotniki prevzamejo le dolžnosti, katera obsega točka 1. tega §.

II. Pravice članov.

1. Pravice ustanovnikov.

§ 200.

Ustanovniki - učitelji in -neučitelji se v večni spomin s polnim imenom in značajem udolbejo v ploščo v vestibuli onega učiteljskega doma, za katerega se je njihova ustanovna uporabila.

§ 201.

Ustanovniki, ki so jubilejnemu zakladu izplačali ustanovnino, imajo neomejeno pravico, ako se izkažejo z legitimacijo, obiskovati brezplačno stalno razpravo učil oziroma pedagoški muzej, čitalnico, kakor tudi koncerte, akademije, slavnostne večere i. t. d., prirejene v dvorani vsakega učiteljskega doma.

§ 202.

Aktivni učitelji-ustanovniki uživajo pravico, 12 dni (po 24 ur) na leto, bodisi 12krat po jeden dan, bodisi 12 dni zapored, ali toliko mnogokratnih dni, da znaša zmnožek 12, brezplačno stanovati in prenočiti v vsakem učiteljskem domu, brez ozira, se li je njihova ustanovna za zgradbo dotičnega doma rabila ali ne. Ako privedejo seboj svojce, se od tega zmnožka oziroma svote odšteje za vsako osebo po jeden dan.

§ 203.

Hoče li aktivni učitelj-ustanovnik več dni v domu bivati, se mu to sme dovoliti proti primerni nagradi in sicer le tedaj, ako je prostora. V tem slučaju je dati ustanovnikom pravo prvega reda, t. j. prednost pred letniki.

§ 204.

To pravo se nanaša le na jedno in isto leto ter se ne more v slučaju nerabe prišteti k pravu prihodnjega leta. Ustanovniki, kateri se niso tri, štiri, pet, šest i. t. d. zaporednih let tega prava posluževali, imajo

v 4., 5., 6. i. t. d. letu 30 dni prava do brezplačnega stanovanja oziroma tolikokrat po jeden dan manj, kolikor članov svoje družine privedejo seboj.

§ 205.

Boravljenje aktivnih učiteljev-ustanovnikov v učiteljskem domu samo po dnevu je dovoljeno brez števila tolikokrat, v kolikor prostor dovoljuje.

§ 206.

Učitelji-ustanovniki, kateri ne uživajo vsled prostovoljnega izstopa iz učiteljstva ali vsled uradne odstave nobene pokojnine, se smatrajo v njihovih pravicah do jubilejnega zaklada za ustanovnike-učitelje.

§ 207.

Učitelji-ustanovniki, kateri stopijo v pokoj, uživajo pravo do primernega stanovanja v katerem jim drago učiteljskem domu proti stanarini, znižanej za 4% one stanarine, katera je v dotičnem mestu običajna. Določitev stanarine spada v področje uprave učiteljskega doma.

§ 208.

Umirovljen (v pokoju) učitelj-ustanovnik, kateri ne želi uživati dobrote stanovanja v učiteljskem domu, dobiva od Zaveze iz uprave učiteljskega doma po 4 gl. letne rente.

§ 209.

Do časa, dokler se ne sezida učiteljski dom, imajo učitelji-ustanovniki, uživajoči pokoj, pravico do 4% letne rente od svoje ustanovnine iz jubilejnega zaklada.

§ 210.

Aktivni učitelji-ustanovniki nemajo prava niti do stalnega stanovanja v učiteljskem domu, niti do uživanja rente.

§ 211.

Ustanovniki -neučitelji nemajo prava do nobenega znižanega stanovanja v učiteljskem domu, a 4% letno rento dobivajo le na zahtevanje in sicer takoj, ko so izplačali celo ustanovnino.

(Dalje sledi.)

Načrt za računanje na

(Profesor L. Lavtar.)

II. Učni

Ura	Š o l s k o					
	p r v o		d r u g o		t r e t j e	
	neposredno	posredno	neposredno	posredno	neposredno	posredno
1.		Vrsta : $7+4=$, $7+3+1=$ $7+5=$, $7+3+2=$ itd.		Ponavljjanje vaj o delitvi, 1—30 (2. rač., 19 do 22)		1 : 1, n. pr. 3 v 6, tretj. od 6 = , v vrstah. Pri popravi se otroci seznanijo s pojmi : deliti, deljenec, deljivec, količnik
2.	Vaje : $8=5+.$, $5+.=8$, hitro rač.	Mešane vaje za prištev. h štev. 9, 8, 7 (1. rač., 18)	Namešane obleč. nal. (2. rač., 59)	detto.		Vaje : 1 kos v 1 paru = (t. j. merjenje raznoimen. štev. (prim. 3. Rehb., 52—54). Op. vseh vaj račun. ni treba obravnavati)
3.		Prištevanje k štev. 6, 5, 4, 3, 2 a) v vrsti (1. rač., 18)	Obleč. nal., s katerimi se pripravljaja na sestavljene (2. rač., 59, 60)	detto.		detto.
4.		b) izvan vrste	detto.	detto.		detto.
5.		Mešane vaje za prištevanje s prehodom (1. rač., 18)	Namešane obleč. naloge (2. rač., 60, 61)	Delitev v prostoru 1—100 (2. rač., 61)		detto.
	Prištevanje s prehodom se dovrši		Ponavljjanje vaj o delitvi, 1—30. — Delitev v prost. 1—100. — Obleč. naloge. a) namešane, b) pripravljajne na sestavljene		1 : 1 se ponavlja. — Pojmi : deliti, deljenec, deljivec, količnik. — Merjenje raznoimen. štev.	

jednorazredni ljudski šoli.

(Dalje.)

načrt.

l e t o						Teden
č e t r t o		p e t o		6. 7. in 8.		
neposredno	posredno	neposredno	posredno	neposredno	posredno	
	Vaje v množenju, oziraje se tudi na posebne slučaje (4. Reh., 33)	Pri popravi nalog se govori prvo uro o „glavnici“ in „obrestih“	Obrestni račun kot jednostavni sklepni rač.		Izračunajo se obresti za 1 ali več let	26.
	detto.		detto.		detto.	
	detto.		detto.		detto.	
	Oblečene naloge (4. Reh., 34, 35, nal. 1 do 12)		detto.		detto.	
	detto.		detto.		detto.	
Vaje o množenju z mešanimi celimi števili, oziraje se tudi na posebne slučaje. — Oblež. naloge		Obrestni račun kot jednostavni sklepni račun		Izračunavanje obresti za 1 ali več let.		

(Dalje sledi.)

Slovstvo.

„**Književne novosti**“. Zgodbe sv. pisma za nižje razrede ljudskih šol. S 47 podobami. Nemški spisal Dr. Friderek J. Knecht. Poslovenil Ivan Skuhala, dekan v Ijutomeru. Z dovoljenjem knezo-škofovskega ordinarijata Lavantinskega, Ljubljanskega in Krškega. Četrti popravljani natis. (Odobril vis. c. kr. ministerstvo za uk in bogočastje z odlokom z dne 17. junija 1895. št. 4751 za ljubljansko škofijo. — Freiburg v Breisgavi. 1896. Herderjeva založnica. Cena vez. komadu 26 kr. — Tako se imenuje našejši šolskeji deci znana in priljubljena knjižica, katera ji bode v tej novi popravljani izdaji izvestno dobro došla in se ji po

lični zunajnosti še bolj prikupila. Želimo ji prav mnogo kupeev.

„**Knjižnica za mladino**“. Snopiča 17. in 18., ki sta izšla skupaj v jedni knjigi, prinašata povest „Tatarji na Moravskem, ali Bog ne zapusti svojih služabnikov“, češki spisal Jos. Ehrenberger, poslovenil S. G. ml., ter izvirno delo „Gozdne cvetke“, štiri povesti in tri krajše razprave, spisal Tone iz Gošče. Str. 158. Cena 50 kr. — Ta zbornik opetno priporočati učiteljstvu se nam odveč zdi. Kdor ima še kaj stanovskega ponosa, bode nas razumel in storil svojo dolžnost. Rekli smo!

Društveni vestnik.

Od Savinje. Meseca majnika imelo je Savinjsko učiteljsko društvo svoje glavno zborovanje na Gornjskem. Sešlo se je precejšnje število društvnikov. Predsednik objavi došle dopise zastran „Zaveze“, „Popotnika“, Ribnikarjevega spomenika, „Lehrerbund-a“ itd. Potem poroča blagajnik o gmotnem stanju društva ter izkaže okoli 5 gld. prebitka. Račun se pregleda in odobri. Po nasvetu gosp. Farčnika darujeta se 2 gld. za Ribnikarjev spomenik. Nadalje naznani gosp. Farčnik, da je — naprošen po gosp. Horvatek-u — nabral med učitelji 10 K za prireditev velikega shoda štajerskih učiteljev v Gradcu. Potem vršila se je volitev novega odbora. Izvoljeni so bili vsi prejšnji odborniki, in sicer predsednik gosp. Vidic, podpredsednik gosp. Farčnik, blagajnik Zotter. Tajništvo pa je prevzel gosp. Sadnik. Delegatom za skupščino učiteljske Zaveze izbrala sta se gg. Stritar in Zotter. Radi pomanjkanja časa preložilo se je predavanje na prihodnje zborovanje. Po zborovanju razveseljevali smo se pri domačem gosp. nadučitelju. Pridružil se nam je tudi domači gosp. župnik. O tej priliki nabralo se je — kar radostnim srcem beležimo — 9 K za družbo sv. Cirila in Metoda. Zdaj pa še nekaj tužnega. Od neke strani se deluje na razpad našega društva. Kaj pa je temu vzrok? Nekaterniki želé, da naše društvo prenela ter se združi s Celjskim učit. društvom. Mi bi se temu ne protivili, ako bi razmere to dopuščale. Pa tudi tukaj so razmere močnejše od načel. Nikakor pa ne moremo odobravati sredstev, katerih se dotičniki poslužujejo v dosede tega namena. Doslej so le v privatnem krogu radi pozabavljali proti našemu društvu. Zadnjič pa se je jeden ohrabil ter v javnej seji Celjskega učiteljskega društva stavil v tej zadevi neko vprašanje. (Glej „Popotnik“ št. 8 dopis s Črešnjave.) Navidezno je bilo isto naperjeno le proti učiteljem v Št. Pavlu, v istini pa je merilo na naše društvo. Savinjsko učiteljsko društvo je sicer

maloštevilno, vendar je dosihmal lepo vspevalo in v vsakem oziru vestno izpolnjevalo svoje dolžnosti. To pa je bilo le mogoče vsled zdatne podpore, ki jo je dobivalo s Št. Pavla. Nja obstanek je tako rekoč odvisen od sodelovanja Št. Pavlanov. Ravno to okolščino pa hočejo dotičniki izkoristiti, nameravajo nam Št. Pavlane izneveriti in tako društvo ugonobiti. Prvi javni nastop se jim sicer ni posrečil, ker nas vsled taktnege postopanja gosp. predsednika niso mogli pošteno „raztrgati“. Iskali pa bodo menda druge prilike, da se znosijo nad nami. Zatorej je umestno, tem potom jih opozoriti, da je njih početje jako nekolegijalno. Št. Pavlani pripadajo našemu društvu, odkar isto obstoji, ker jim to po krajevnih razmerah bolj sodi. Centralizacija res ni napačna, ako je kaj upanja, da se obnese. Prisilna centralizacija pa še nikjer ni rodila povoljnih uspehov. Toliko v uvaževanje. Sploh pa mora vsakdo priznati, da so to kaj čudni centralisti, ki ob jednem zagovarjajo separatizem po okrajih. Ravno ta okolnost pa najbolje osvetljuje končni namen njihove akcije. Savinjecan.

Iz Rečice. Učiteljsko društvo gornjegrajskega okraja zborovalo je dne 11. junija meseca t. l. na Rečici. Udeležba je bila mnogobrojna. Videli smo tudi nekaj onih, ki so bili radi oddaljenosti ali drugih okolnostij le redke prikazni pri naših zborovanjih. Privedel jih je menda zgolj patrijotizem, kajti društvo je naročilo ta dan slavnostno sv. mašo v spomin pokojnega nadvojvode Karola Ludovika. A vzlic temu odlikovali so se zopet nekateri se svojo odsotnostjo. Bože pomiluj!

Slavnostne sv. maše, katero je bral čast. gosp. Strnad, župnik Rečičski, vdeležil se je tudi občinski odbor Rečičski.

Po dokončanej službi božji zbrali smo se v šolskem poslopji.

Gosp. predsednik pozdravi prijazno navzoče,

posebno pa dva cenjena gosta: gospoda Dr. Kaisersbergerja, distriktnega zdravnika iz Mozirja in gosp. A. Turnišeka, župana Rečiškega. Spominja se nadalje prežalostne usode, ki je zopet zadela našo cesarsko rodbino povodom smrti nadvojvoda Karola Ludovika. Navzoči se vzdignejo raz sedeže in zakličejo trikratni „slava“ v njegov spomin. Sklene se povodom tega, da se potom okr. glavarstva na najvišje mesto izrazi udanost našega učiteljstva. Gosp. predsednik spominja se nadalje tovariša Simona Volca, učitelja v Lučah, katerega je nemila smrt nepričakovano odpeljala v večnost. V znak sožalja dvigne se zbor raz sedeže.

Preide se nato k dnevnemu redu.

I. Govor gosp. dr. Kaisersbergerja „o nalezljivih boleznih“. Gosp. zdravnik nam je kaj zanimivo tolmačil razne nalezljive bolezni, govoril je posebno v takih, ki napadajo večkrat šolsko mladino. Gosp. predsednik ga zahvali v imenu celega društva za njegov poučljiv govor. Žalibog nismo bili tako srečni, da bi delj časa pridržali nam prijaznega gospoda v našem kolu, kajti pozvan je bil k oddaljenemu bolniku.

II. Gosp. Praprotnik poročal nam je o učiteljskem shodu v Gradcu. Povdarjal je posebno v svojem obširnem poročilu požrtvovalnost g. Horvateka, ki je imel tudi glavni govor. Ta govor se bode itak tiskal v brošuro, ki bo romala med celo učiteljstvo. O tej priliki sklene društvo izreči pohvalo in priznanje gosp. Horvateku.

III. „O Gaubijevi računici“, poroča g. Al. Schechel. Navodilo je le za 1. šolsko leto, a precej zanimivo, ker se loči nekaj od Močnikove računice. Za dobro došlo razpravo se zahvali gosp. predsednik ter izrazi željo, da bi pri vsakem zborovanju prišlo kaj metodičnega na dnevni red.

IV. Zapisnik zadnjega zborovanja se odobri.

V. Društvene stvari:

a) Gosp. predsednik prečita vabilo k jubilejni slavnosti ljutomerskega učit. društva. Odpošlje se telegram.

b) Prečita se odgovor banke „Slavije“, ki priznava, da nam po pogodbi še gre jedenkrat toliko, kolikor smo prejeli. Izreče se zahvala g. Brezovniku, ki je bil tako prijazen, da nam je preskrbel prepis dotične pogodbe.

c) Gosp. Horvatek se zahvali pismeno za prejeti znesek, kojega je odposlalo o priliki učit. shoda naše društvo.

d) Gosp. predsednik poroča, da je preskrbel pravilna geograf. imena našega okraja. Imena se litografirana razpošljejo na vse šole.

e) Leop. Schwentner iz Brežic se priporoča z najboljšimi zvezki za ljudske šole. Sklene se pregledati najprej vse uzorce raznih zvezkov. Držali se bomo gesla: „Svoji k svojim“.

f) Za Praprotnikov spomenik se določi 2 gl. iz društvene blagajne.

Iz vprašalne skrinjice rešila so se sledeča vprašanja:

1. Kje je landeški grad? Odgovorilo se je, da je ta grad kot razvalina pri Frankolovem ob drž. cesti Konjice-Celje.

2. Kako bi se zaprečilo, da bi se neiskuseni suplenti ne nastavljali, ker se s tem kruši naš stanovski ugled? Odgovorilo se je, da to ni mogoče, ker je temu vzrok dež. šol. svet. A na vsak način naj se pri uradni konferenciji spravi to vprašanje na dnevni red kot samostalni predlog.

3. Ali naj nadučitelj na večzrednicah piše zapisnik mesečnih konferencij? — Odgovor: Zakon veli, da se zapisnik piše zaporedoma od dotičnih učiteljev.

VI. Predlogi in nasveti.

a) Gosp. predsednik se naprosi, da posloveni uzorce naznanil za novo nastavljene učitelje, kar se da tiskati pri Hribarju v Celji.

b) Naj bi se narodne pesmi nabirale med ljudstvom, ter poslale Karolu Štrekelju na Dunaj, ki zbira in urejuje take pesmi za Matico slovensko.

c) Nasvetuje se gledé na izdajo okrajnih zemljevidov obrniti na kako privatno osebo, ker se to radi gmotnih zaprek drugače le težavno stori.

Prihodnje zborovanje bode prvi četrtek meseca avgusta pri „Korenu“ v Št. Janžu.

Na svidenje! _____ J.

Trnovo. (Vabilo.) Občno zborovanje učiteljskega društva za Postojnski šolski okraj bode 3. avg. t. l. ob 10. uri dopoldne v Hrašah v hiši gosp. Jak. Morela s sledečim dnevnim redom: 1. Nagovor društvenega predsednika. 2. Gmotno zboljšanje učiteljskega položaja, poroča gosp. Št. Primožič. 3. Katera sredstva sprijaznijo učitelja z ljudstvom? Poroča gosp. Jos. Rustija. 4. Tajnikovo poročilo. 5. Blagajnikovo poročilo a) o dohodkih in stroških, b) o sprejetih društvenikih. 6. Volitev 3 pregledovalcev računa. 7. Volitev delegatov k glavni skupščini „Zaveze“ v Opatijo dne 19. in 20. avg. t. l. 8. Prispevek iz društvene blagajne za nagrobni spomenik g. ravnatelja A. Praprotnika. 9. Spomenik umrlim društvenikom. 10. Določitev kraja prihodnjega glavnega zborovanja. 11. Volitev 7 odbornikov v društveno vodstvo. 12. Razni nasveti.

K obilni udeležitvi vabi o d b o r.

Dopisi in druge vesti.

Cesarjeva zahvala. Predsednik slovenjebistriškega učiteljskega društva prejel je sledeči razglas:

Št. 110. Njegovo c. in kr. Apost. Veličanstvo izvolilo je izreči učiteljskemu društvu v Slov. Bistrici,

zbranemu pri izletu v Gorenji Polskavi 21. dne maja t. l., za brzojavnim potom poklonjeno izjavo sočutja povodom smrti c. kr. Visokosti Svetlega gospoda nadvojvode Karola Ludovika in za zvesto ndanost Svojo Najvišjo zahvalo.

Števam si v čast o tem obvestiti č. uč. društvo vsled odloka njegove ekseleence gosp. ministerskega predsednika z dne 29. maja t. l. št. 579 in oziroma njegove ekseleence gospoda c. kr. namestnika štajerske vojvodine z dne 9. junija t. l. št. 1732.

Maribor, 18. dne junija 1896. l.

C. kr. okrajni glavar:
Kankowsky m. p.

Iz krškega okraja. Letošnja okrajna učiteljska konferenca za ljudske šole krškega okraja bode 22. julija 1896. (sredo) v šolskem poslopju v Krškem. Začetek je točno ob 9. uri dopoldne. Vspored: 1. Otvoritev konferencije. 2. Imenovanje predsednikovega namestnika in volitev dveh zapisnikarjev za prihodnje leto. 3. Poročilo c. kr. okraj. šol. nadzornika o stanju šolstva v okraju in njegove opazke pri nadzorovanju šol. 4. Risanje brez stigem (Poročevalec gosp. nadučitelj J. Levec). (Razgovor o letošnjih vseh o tem predmetu. 5. Učitelj vzdržuj snago in red v šoli in zunaj šole. (Poročevalec gosp. učitelj K. Trost). 6. Poročilo knjižničnega odbora o zaznamku knjig, ki so sposobne za šolarske knjižnice. 7. Določitev učnih knjig in samoučil za šolsko leto 1896-97. 8. Poročilo knjižničnega odbora o stanju, uporabi in računu okrajne učiteljske knjižnice. 9. Določitev knjig, katere naj se nakupijo za okrajno učiteljsko knjižnico. Dotični nasveti naj se pismeno določijo vsaj do 19. julija 1896 knjižničnemu odboru. 10. Volitev: a) stalnega odbora, b) knjižničnega odbora. 11. Posamesni nasveti, ki pa se morajo vsaj do 19. julija 1896 poslati stalnemu odboru.

Iz Goriškega. (Učiteljstvo na Goriškem, pozor!) Takó se glasi okrožnica, katero je izdalo več učiteljev na Goriškem in katera se je odposlala vsem učiteljem v deželi (sloven.) ter raznim časopisom. Kolikor nam je znano, je okrožnico prva priobčila na prvem mestu tržaška „Edinost“ ter pristavila opazke svoje in sicer najprej se je z nenavadno navdušenostjo potegnila za trpeče učiteljstvo na Goriškem, koncem pa obsodila nekatere izjave v okrožnici oziroma izvajanja in razlaganja posameznih stavkov. To pa se je zgodilo v lepej obliki brez razžaljenja.

Koj na to pa je sprejela kar dvoje pojasnil ter jih priobčila na istem mestu. Tako dela pošten časopis in pošten urednik.

„Slovenski Narod“ sicer ni priobčil okrožnice, pač pa udaril po nas — kot po „goriških nihilistih“. Ker poznamo razmere, zato na to stran nobene besede. Vsak po svoje. Ko se bodo vremena zjasnila, bode marsikaj drugače.

Goriška „Soča“, katerej je lastnik in urednik bivši učitelj Gabršček, pa je že poprej, ko je ponatisnila okrožnico, na prvem mestu prinesla uvod k okrožnici ter vrgla polno pest peska v oči — najprej učiteljem, potem pa občinstvu sploh tako, da bi vse oslepelo ter ne hotelo samozavestno čitati okrožnice, marveč z zaprtimi očmi poslušalo ropotanje v „Soči“.

Najprej je prinesla „Soča“ članek „Učiteljsko vprašanje na Goriškem“. Tukaj konstatuje neugodno materialno stanje učiteljev na Goriškem; potem obžaluje, da še zdaj ni potrjen znani načrt zakona, kateri je imel že s 1. januarjem mesecem 1895. priti v veljavo; dalje dokaže iz določbe onega zakonskega načrta, da z novim zakonom (ako bode potrjen) učiteljstvu ne bode toliko pomagano, kakor se je mislilo, kajti, kar nam je deželni zbor z desnico dal, vzamenam z levico; končno pride „Soča“ do gorostasne trditve: da je učiteljstvo tudi samo krivo na tem, da bode novi zakon za nas neugoden. To pa ni res. Kdor pozna razmere na Goriškem in poslovanje deželnega zbora, katerega delovanje je vse skrito v odsekih; kdor vé, da pride v javnost le to in le takrat, kar je deželni zbor že potrdil, ta vé, da nikdo ni imel prilike kritikovati načrta zakona. Sicer pa se je pri nas vedno trdilo, da pustimo poslance pri miru, da jim ne smemo dajati navodov, ker bi sicer ničesar ne dosegli itd. Predrzo zavijanje je tedaj trditev „Soče“, da je učiteljstvo tudi samo krivo, da je načrt — prava pokveka. —

Po vsem tem pride „Soča“ do dveh povsem nasprotujočih si sklepov: 1. da je ogorčenost vsega učiteljskega stanu utemeljena in razumljiva; 2. pa moramo zaupati poslancem, da so nam naklonjeni, prijazni itd. itd. Bog naj razume „Sočo“, mi je ne moremo.

Ko je tako „Soča“ in njen sinček „Primorec“ pripravila ugodna tla, ko je vrgla dovolj peska v oči, tedaj je priobčila drug članek: „Sramotilec učiteljskega stanu“. Priobčila je našo okrožnico, udrihala po nas s kolom, klicala po „policiji“, katera naj izdajatelj, posebej jednega ugonobi, posnela iz „Edinosti“, kar jej je ugajalo itd.

Ker bi si želeli takih zaveznikov, ki binam hoteli zagotoviti tako eksistenco, ki nam po zakonu in po vsej pravici gre, nam očita „Soča“, da bi hoteli hoditi za vsakim lumpom, ki nam pokaže groš. Pfuj takemu pisarjenju.

Primerjajmo malo našo Goriško s Štajersko; naše razmere s štajerskimi. Pred seboj imamo dve izjavi: okrožnico več učiteljev na Goriškem in „Popotnika“ 11. števil, v kateri je članek „Shod štaj. učiteljev 26. maja meseca v Gradcu. — Učiteljske plače na Štajerskem so v primeri z našimi na Goriškem veliko boljše, celó take, kakoršnih nimamo upanja kedaj doseči pri nas. Skoro istočasno sta

prišli v obeh deželah izjavi za zboljšanje. Na Štajerskem se je zjediniło učiteljstvo obeh narodnostij za resolucijo, katera zahteva take plače, kakoršne daje država svojim učiteljem itd.; pri nas pa se je le nekaj učiteljev ojunáčilo oglasiti se ter obsojati sedanje žalostno stanje ter klicati k skupnemu delovanju za primerno zboljšanje. — — — — —

(Tukaj smo nekaj stavkov v dopisu izpustili, ker smo prepričani, da je bolje za stvar tako. Storili smo isto tudi pri nekaterih drugih mestih, ki so se nam zdela preosebna. Upamo, da nam gospod dopisnik tega preveč ne zameri. — Uredn.)

Obručamo se do „Zaveze“, da ona priskoči nam v pomoč. Blíža se glavni zbor „Zaveze“. Tovariši, ki ste v vodstvu njenem, povzdignite svoj glas, predložite glavnemu zboru resolucijo, v katerej poveste na svečan način, o svečanej priliki: kaj zahteva slovensko učiteljstvo, do česa ima pravico, kaj se mu mora dati. Ako to storite, pokažete, da se zavedate važne naloge, katero vam je slovensko učiteljstvo poverilo, a rešite tudi nas na Goriškem, kar nas je še prostih, da nas ne ugonobi „prijatelj“ Gabršček. Uverjeni smo, da bi mu pogum upadel, da bi nehal napadati, ako bi videl, da se naše zahteve strinjajo se zahtevami vsega svobodnega slovenskega učiteljstva. Edino upanje, katero gojimo v žalostnih razmerah je: da naš glas ne ostane glas vpijočega v puščavi, ampak da postane glas „Zaveze“ slovenskih učiteljev. „Zaveza“, vzemi v obravnavo našo okrožnico ter stori svojo sveto dolžnost!

Iz tolminskega okraja. Zadnjič sem omenil v „Popotniku“, da je znani oklic nekotih čč. gg. tovarišev na učiteljstvo v deželi poln britkih resnic, a da je neumestno, delati za preobrat proti sedajnim drž. in dež. čč. gg. slovenskim poslancem, po čemur hrepené in dovolj rujejo naši narodni in šolski nasprotniki. In v tem se vjemamo vsi učitelji na Tolminkem. Zato svarimo opetovano svoje čč. gg. dotične tovariše: bodite oprezni!

Vjemamo se pa tudi učitelji na Tolminkem v nastopnem:

1. Par krivih misli zapisanih v oklicu vzeti je, da je bilo napisanih v skrajni razdraženosti in obupnosti, zato se mora mileje soditi nego delajo to nekotji slovenski časopisi zvažši dotičnike: slovenske učitelje nihiliste, sramotilce učiteljskega stanu, prodajalce svojega prepričanja na dražbi za vsako ceno itd. Ali ni tudi to krivo in pretirano pisano? Kdo more kaj takega reči ali celo javno pisati premišljeno in iz prepričanja?

Mi smo tudi in sicer neradi in krvavečim srecem obsodili svoje lastne čč. gg. tovariše, v čemur so pregrešili, a obsojamo tudi odločno tako krivo in pretirano pisarenje! Kajti globoko smo uverjeni in trdno prepričani, da bi dotični naši čč. gg. tovariši ne prodali svojega prepričanja za nobeno ceno in da želé našemu milemu narodu le sreče in boljše

bodočnosti. Čč. gg. tovariši! Bodite uverjeni, da naše ljudstvo na Goriškem ima uzorno vodstvo in v zvezi z njim dovedemo taisto do boljših časov!

2. Česar je srce polno, to sili na dan tem bolj, ako je srce polno rev in težav, britkosti in obupnosti. Oduška je potreba, oduška! Ni zdravo skrajno nezadovoljnost in obupnost se silo dušiti. Zaradi tega se ne more odobravati, da ni učiteljstvo goriškega okraja oni oklic razpravljalo, nego kar obsodilo in zavrglo. Po vsestranski debati naj bi se bilo, kar je v oklicu dobrega sprejelo in kar je slabega, popravilo ali izpustilo. Ako bi bila večina sklenila, bil bi se lahko oklic tudi opustil in kaj družega ukrenilo.

3. Mi smo, kakor že v zadnjem dopisu omenjeno, tudi zato, da se skliče letos o počitnicah v Gorici shod učiteljev cele Goriške. Tu naj se dá vsakemu priložnost, povedati svobodno svoje mnenje. Ojáčimo se in povejmo tudi enkrat, kar nam leži že leta in leta na srcu, kaj bi bilo namreč poleg gmotnega zboljšanja naših revnih plač še potrebnega za povzdigo in ugled učiteljstva, šolskega in ljudskega napredka sploh. V to svrhu in zarad skupnega učiteljskega programa naj bi se na shodu n. pr. razpravljalo:

1. Prošnja do čč. gg. dež. poslancev, da že letos predložé dež. zboru zakonski načrt za dež. šol. zalog in povišanje plač na 500, 600 in 700 for., da se čas upokojenja šteje po letih in ne petletjih! itd.

2. Preustrojitev učiteljišč. Ali ne čutimo večinoma vsi, da imamo premalo predstudij in da se na učiteljišču v Kopru v najpotrebnejših predmetih (pedag. materinščina, godba, kmet. itd.) prepovršno izobrazimo, za svoj stan premalo navdušimo, za javno in praktično nastopanje pa v Kopru skoraj ničesar ne pridobimo. — Kakor občutimo britko gmotno pomanjkanje, ravno tako tudi duševno. Huda obsodba samega sebe! A bodimo odkritosrčni in povejmo svetu, da hrepenimo in želimo poleg gmotnega tudi duševnega zboljšanja, večje izobrazbe v napredek in povzdigo lastnega stanu, šolstva in ljudstva. Učitelj bodi tudi zunaj šole učitelj.

3. Razpravljale naj bi se ovire šolskega napredka, kakor n. pr. odprava kraj. šol. svetov, siliti občine, da bi zakonito skrbele za ubožne šol. otroke, delati na to, da se preskrbijo ljudskim šolam učni pripomočki itd.

4. Pretresovale naj bi se naše učiteljske pičle pravice in kako iste utrditi, širiti in druge pridobiti. Potrebno ukreniti, da se zakonito določí, okraj. šol. nadzornike imenovati izmej ljudskih učiteljev, voliti jednega zastopnika ljudskih učiteljev v dež. šol. svet, priboriti dvomesečne počitnice itd.

5. Učiteljstvo naj bi se na shodu izjavilo, da je solidarno in kot tako bode mirno, dostojno in v zakonitih mejah delalo na izvršitev določenega skupnega programa, a tudi mirno, dostojno in postavno odbijalo napade na učiteljske pravice, proti-

zakonita obremenjenja in sramotjenja sploh. Izrazila naj bi se želja, da bi slav. šolske oblasti in č. g. šolski nadzorniki s trpečim učiteljstvom bolj dobrohotno in očetovsko postopali.

Tu sem podal nekoliko naših misli in želja, o katerih naj bi se na shodu v Gorici in učit. društvi razpravljalo in ne izpustilo več iz dnevnega reda. Na delo torej!

Iz Goriškega prejeli smo (žal za 12. štev. prepozno) to-le okrožnico, katero podamo brez opazk — bilo je teh v pol. listih že dovolj — samo da zadostujemo časnikarski dolžnosti in da bodo častiti bralci dopisa iz Goriškega in tolminskega okraja v današnji štev. lože razumeli. Evo okrožnico: Učiteljstvo na Goriškem, pozor! Kolo časa se neprestano vrti; na svetu se razmere vedno spreminjajo; tudi na Goriškem vrši se obrat za preobratom. Zadnji dogodki kažejo, da preobrat, vrsivši se leta 1889. tudi s pomočjo učiteljstva, ni ustanovil stalnih razmer. — Katera stranka zmaga? S katero stranko naj učiteljstvo deluje? To ste vprašanji, ki se nam usilujete.

Do sedaj smo opravljali službo zamorca in sicer nekateri tukaj, drugi tam, ne da bi imeli svoj skupni program. — Ali naj tudi nadalje tako ostane? Ne, tako ne sme ostati! Štajersko učiteljstvo nam kaže pot, po kateri nam je hoditi. Brzobjavka v 10. št. „Popotnika“ se glasi: „Zborovanje štaj. učiteljev in učiteljic je sijajno. Vdeležencev okoli 1200. Resolucije soglasno vsprejete.“ Združimo se tudi mi! Organizujemo se! Bodimo složni med seboj v skupnih stanovskih zadevah! Stopajmo združeno po poti stanovskega napredka! Stopimo tudi mi v boj, pa kot ljudje, ki vedó, za kaj se bojujejo. Preobrat naj se ne izvrši brez našega sodelovanja, kakor se ni izvršil oni leta 1889. — A nasledki morajo biti nam ugodnejši. — Pri preobratu l. 1889. je učiteljstvo igralo važno vlogo, le žal, da zastoj, ker ni že pred bojem stavilo svojih pogojev.

Skušnja izmodri človeka, — tudi učiteljstvo menda. Zdaj se nam zopet ponuja redka prilika, da si pridobimo na Goriškem primerno eksistenco, katere zdaj nimamo. — Naša dežela je učiteljstvu vse prej nego deveta dežela, kjer bi nam od vseh strani ponujali, kar nam po pravici tiče, česar pa brez združenega truda in združenega dela ne dosežemo. — Ne opravljajmo nadalje nikomu več robote; tudi ne bodimo nobeni stranki statisti, še manj tovarniki; postavimo se rajše na lastne noge, a ne posamezno, ampak skupno. Ne bodimo več hlapič, ampak zavezniki one stranke, ki nam zagotovi tako eksistenco, ki nam postavno in po vsej pravici tiče.

Sedaj smo na razpotji. Treba je dobro in daleksgledno premisliti, kam naj se krene, ali na desno, ali na levo. Učiteljstvo je menda že vsaj toliko doraslo, da ne bode vedno le orodje v rokah

drugih, od katerih ni doslej še ničesa dobilo. Na noge, na lastne noge! Ako stori učiteljstvo svojo dolžnost tudi proti samemu sebi, potem, ko je delo doslej samo za druge, pokaže le, da je faktor, s katerim je treba računati. Faktor pa, s katerim ni treba računati, se jednostavno zbrise, kakor so se doslej brisale naše zahteve.

Katera stranka bi hotela učiteljstvu pripomoči do tega, kar mu gre po božjih in državnih postavah? — Oglasi naj se, pokaže naj se in ž njo naj bi šlo učiteljstvo v boj. Ne vezimo se pa z nobenim, ne pomagajmo nobenemu, če se drugače še tako ž njim vjemamo, ako ne vemo, za kaj. Držimo se navodila: „dam ti, če daš ti meni“. Če še nadalje postopamo kakor do sedaj, ostanejo naše mreže prazne, ko se bodo drugim, ki z našo pomočjo lovijo, trgale od teže rib.

Učiteljstvo na Goriškem naj ne bo podobno petim svetopisemskim devicam, katerim je olja zmanjkalo ravno takrat, ko so je najbolj rabile. V nas je velika moč, ki je pa dosedaj le drugim koristila. Porabimo za svoje stanovske koristi vsako priliko! Postavimo si vsi deželni učitelji skupen program in delajmo po njem! Združimo se v deželno učiteljsko društvo ali v zavezo okrajnih učiteljskih društev, ki bode delovalo v korist deželnega učiteljstva! Na delo! Sreča je le delavnim in pogumnim mila. Delajmo pa združeno, ker delo posameznih v sedanjih dneh malo izdá; „a delo in trud naj nebo blagoslovi“.

Na Goriškem, meseca maja 1896.

Več učiteljev.

Iz Istre. (Slavnomu predsedničtvu „Zaveze“ i. g. delegatom za ovogodišnjo skupštinu iste.) U § 55. točki 1. državnega šolskega zakona od 14. maja 1869 dot. 2. maja 1883 medju ostalim čitamo, da najnižji dohoci učitelja imajo biti tako odmjereni, da mogu uzdržavati sebe i obitelj itd. Kod nas u Istri odvedjeno je u tu svrhu učiteljem I. kategorije, koji su vijetki kano bijele vrane, 600 for.; učiteljem II. kat., kojih je tek $\frac{1}{6}$ cijelog učiteljstva, 500 for., a učiteljem III. kat., t. j. velikoj većini učiteljstva, 400 for., što je dandanas neznatna svota. Da se timi dohoci danas živjeti ne može, uvidja svatko, koji ima i zrnce razuma. Mi učitelji Istre bez razlike narodnosti molili smo već svakojako i pojedince i korporativno, da nam se pomože u našoj bijedi i nevoљи, nu sve uzalud; a nije ni nade, da će nam se skoro pomoći. Zabrinut toga radi, razmišljao sam kako bi se tomu zlu doskočiti moglo i evo usudjujem se ovime izjaviti slavnomu predsedničtvu i g. delegatom moje skromno mnjenje u tom smislu nebi li ga predložili, ako jim se čini shodnim, na razpravljanje u ovogodišnjem zborovanju „Zaveze“. Mnjenje moje je, da bi se na shodan način molilo visoku c. k. državnu vladu, da bi se spomenuti § 55. promjenio u toliko,

da bi sadržavao slijedeće: najmanji dohoci usposobljenih učitelja imaju biti bar toliki, koliki su oni najnižih e. k. činovnika t. j. onih stojećih u XI. plaćenom razredu. Visoka e. k. vlada znajući od kolike važnosti su učitelji po državu, uvažiti će ovu našu molbu i tako izvući nas iz bijede i nevolje. Dao Bog doskora! Aug. Rajčić, učitelj u Opatiji.

Iz Sv. Mateja (Istra) objavila je „Naša Sloga“ v 25. št. ta le dopis, ki utegne zanimati tudi „Popotnikove“ bralce. Evo dopis: Opatija je mjestance, koje svojim položajem i blagom toplotom na daleko slovi, te ju godimice posjećuju cesari i kraljevi, nadvojvode, vojvode i ini znameniti gosti, a Hrvati se Istre njom ponose, kano biserom u djerdanu, jer je sielo „družbe sv. Cirila i Metoda“, jer imade svoj velebn i „Zorin“ dom, hrvatsko pjevačko društvo „Lovor“, a i čestitih i vrijednih gg. rodoljuba, jer je ona naša. To mjestance svietskog glasa izabrao je odbor „Zaveze slovenskih učiteljskih družtev“, da u njemu drži 8. glavno zboraвање, što no bijaše već u prošlogodišnjih brojevih cijenjene „Naše Sloge“ u dopisu „Učiteljski sastanak u Novom mjestu“ natuknuto. Vrlo sam veseo, što danas mogu štovanom učiteljstvu najaviti, da je namisao postala gotovim činom. Sborovanje obdržavati će se dne 19. i 20. augusta tekuće godine.

U skupštini učiteljskog društva kotara Volosko, obdržavanj dne 11. t. mj. u Mihotičih, potvrđen je pomoćni odbor, koji bijaše po odboru istog društva izabran i stao već dopisivati sa odborom „Zaveze“ — dapače vrlo rado iztječemo, da je već utaćen i program, koji će biti u svoje doba u raznih novinah oglašen.

Želja je pomoćnog odbora, da se tom prigodom u Opatiji nadje na okupu što više naših učitelja iz Istre, kvarnerskih otoka, a i hrvatskog Primorja, nebi li mrvičak doprineli na probit miloga nam naroda, a na ponos dićenoga nam stališa učiteljskoga. Jošte nam treba mnogo, da se dovinemo k žudjenomu cilju, zato pokažimo, da smo voljni i oduševljeni za plemenite namjere.

Obzirom na plemenitu svrhu, nadamo se, da će se poštovano učiteljstvo, a i in prijatelji pučke prosvjete gledati pridružiti, a ujedno i upotrebiti prigodu, da se nagledaju mjesta, koje svietom slovi.

Bratska nas dakle ljubav, bratsko nas srce, Bože daj! dovelo, pa nam življe zakucalo za napredak i procvat školstva.

Mili druzi! Ne apeliramo na vašu samovjest i požrtvovnost, jer volje i mara znamo, da imade svaki od Vas, al nepovoljne okolnosti često su jače od jednoga i drugoga. Gledajte, nastojte, trsite se, da s materijalnog gledišta već sada u tu svrhu štogod odlučite, jer uvjeravamo Vas, da požrtvovnost biti će Vam jamačno nagrađena. Doisto punim zadovoljstvom vratiti ćete se svojim kućam i svom zvanju bolje, zanosnije prionuti. Do vidova dakle mili druzi in drugarice!

(† **Anton Nedvčd**). Dne 16. junija dopoludne zatisnil je za zmirom oči prezasluzni slovenski skladatelj gosp. Anton Nedvčd, e. kr. učitelj glasbe v pok. v starosti 68 let. Pokojnik, rodom Čeh, je prišel l. 1856. v Ljubljano kot koncertni vodja filharmoniskega društva in je deloval pri društvu do l. 1882. L. 1860. je postal učitelj glasbe na e. kr. učiteljsišču v Ljubljani in je ostal pri zavodu do l. 1890. Tedaj je šel v prezasluzni pokoj. Pokojnik je bil izboren učitelj glasbe in mnogi sedanj i učitelji se hvaležno spominjajo svojega uzornega izobraževatelja. Prevelike zasluge si je pa stekel pokojnik za slovensko pesem. Takoj po svojem dohodu v Ljubljano je pričel delovati za isto. Bil je osem let odbornik „Glasbene matice“, je vodil čitalniški pevski zbor, pri vsem tem pa pridno skladal slovenske pesni, katerih cela množina je danes že popolnoma udomaćenih mej narodom. „Glasbena Matica“ ga je imenovala častnim članom, istotako druga glasbena in pevska društva. Nedvčla ni več mej nami, njegove lepe slovenske pesni n. pr. „Tam kjer beli so snežniki“, „Beseda sladka domovina“, „Domovina mili kraj“, „Popotnik“, „Bratje v kolo se vstopimo“, „Pozdravljam te gorenska stran“, „Nazaj v planinski raj“ itd. pa ostanejo vedno mej nami in v poznih letih še bo Slovenec prepevajoč te krasne pesni slavil prezasluzenega pokojnika. Časten mu spomin!

(Veronauk na realkah.) Učni minister je učni red štajerskih realk v toliko premenil, da se bode odslej na treh visjih razredih poučeval veronauk, ki se dosedaj ni.

(Letošnja uradna konferenca) za konjiški in šmarski okraj vršila se bo 19. avg. v Ločah in se bodo razpravljala sledeča vprašanja: a) Domovinoslovje na srednji stopnji ljudske šole z učnim poskusom. b) Domače naloge, njih namen, izbira in obravnava. c) Nravstvena vzgoja. Samostalni predlogi morajo se 8 dni pred konferenco gosp. nadzorniku naznaniti.

(Nova šolska knjiga) se tiska v Blaznikovi tiskarni v Ljubljani in sicer dr. Močnikova geometrija za dekliške meščanske, oziroma šrazredne ljudske šole. — Več spregovorimo o tej knjigi, kadar izide.

(Za znižanje voznine.) C. kr. generalno vodstvo avstrijskih državnih zeleznic je gg. katehetom dovolilo iste ulajšave vožnje kakor e. kr. profesorjem in sploh učiteljem državnih zavodov. Umestno je, da vsa učiteljska društva prosijo enakih olajšav tudi učiteljem ljudskih šol. Toraj na noge!

Prošnja. Tistega našega gosp. tovariša, ki je objavil dopis v 146. številki „Slovenskega Naroda“ s podpisom „Spodnještajerski učitelj“ najuljudneje prosimo, da se odzove pozivu „Slov. Gosp.“ od dne 2. julija ter naravnost pove kraj in čas — če se mu umestno dozdeva, tudi imena dotičnikov — kje in kedaj se je to zgodilo, kar se v dopisu trdi, sicer bi morali tudi mi tako pisarjenje, ako je neresnično, obžalovati in kar najostreje obsoditi, ako bi gg. tovariši v tem oziru še komurkoli delali krivico.

Več spodnještajerskih učiteljev.

Št. 286.

Natečaj.

III. (Učiteljsko in podučiteljski mesti.)

V šolskem okraju Šentlenartskem v Slov. gor. imajo se do zimskega tečaja urediti sledeče službe definitivno ali tudi provizorično:

1. Učiteljska služba na petrazrednici pri Svetem Lenartu v Slov. gor.

2. Podučiteljska služba na štirirazrednici pri Sv. Benediktu v Slov. gor.

3. Podučiteljska služba na štirirazrednici pri Sv. Rupertu v Slov. gor.

Dohodki so pri vseh službah po III. plačilnem razredu, s tretjo še je združeno prosto stanovanje.

Prosilci oziroma prosilke za katero teh mest naj vložijo svoje prošnje, opremljene s spričevalom učne usposobljenosti oziroma zrelosti, in še nena- meščeni tudi z domovnico, predpisanim potom do **1. avgusta meseca t. l.** pri dotičnem krajn. šol. svetu.

Okrajni šolski svet Sv. Lenart v Slov. gor.
dne 1. julija meseca 1896. l.

1—2

Predsednik: Kankowsky s. r.

Št. 336.

Natečaj. (Učiteljska mesta.)

V brežkem političnem okraju je namestiti mesto stalnega okraj. pomožnega učitelja z dohodki podučitelja v III. plačilnem razredu definitivno eventualno tudi začasno. — Dalje je urediti in javnih ljudskih šolah v III. plač. razredu v **G l o b o k e m** in v **P i š e c a h** po jedno podučiteljsko mesto definitivno eventualno tudi začasno.

Prošnjiki za ta mesta naj vložijo svoje prošnje, katere je opremiti z zrelostnim spričevalom event. tudi s spričevalom učne usposobljenosti, in če kdo prosi prvokrat za službo na javni šoli, tudi z domovnico — potom predstojnega okr. šolskega sveta in sicer z ozirom na mesto pomožnega učitelja pri okrajnem šolskem svetu v Brežicah, z ozirom na podučiteljski službi pa pri dotičnem krajnem šolskem svetu do **10. avgusta meseca 1896.**

Okr. šol. svet v Brežicah, dne 18. jun. mes. 1896. l.
Predsednik: Tax s. r.

Št. 818.

Razglas.

I. V šolskem okraju Mariborske okolice se bodeta namestiti početkom zimskega tečaja 1896/7 podučiteljski službi na četirirazredni ljudski šoli pri Sv. Lovrencu nad Mariborom in pri Sv. Jakobu v Slov. gor. S tema službama so združeni dohodki III. plačilnega reda, z isto pri Sv. Lovrencu tudi pravica do opravljene sobe in krajne priklade 60 gld.

Prosilci za ti službi naj pošljejo svoje prošnje, opremljene z zrelostnim oziroma tudi se sposobnostnim spričevalom in z dokazom avstrijskega državljanstva, najpozneje do **konca meseca julija** dotičnemu krajnemu šolskemu svetu.

Okrajni šolski svet Maribor, dne 28. junija meseca 1896. l.

Predsednik: Kankowsky s. r.

Št. 185.

Podučiteljska služba

na ljudski šoli pri Malinedelji (III. plač. vrsta) se boče podelila stalno ozir. začasno s 1. nov. t. l.

Prosilci, kateri morajo biti popolnoma večji nemščine in slovenščine, naj predložijo svoje pravilno obložene prošnje z dokazom avstrijskega državljanstva najdalje do **10. avgusta meseca t. l.** krajnemu šolskemu svetu pri Malinedelji.

Okr. šolski svet v Ljutomeru, dne 18. jun. mes. 1896.
2—2

Predsednik: Supantschitsch s. r.

Št. 346.

Podučiteljska služba

I. s prostim stanovanjem v šolskem posloplju se podeli na štirirazredni ljudski šoli, III. plač. vrste v Smartnem pri Slovenjgradu definitivno ali tudi provizorično.

Obeh jezikov zmožni prošnjiki in prošnjice naj vložijo svoje redno opremljene prošnje z dokazom avstrijskega državljanstva predpisanim potom najdalje do **30. julija meseca 1896 l.** pri krajnem šolskem svetu v Smartnem, pošta Slovenjgradec.

Okr. šolski svet Slovenjgradec, 15. junija mes. 1896.
Za predsednika: Ant. Štander s. r.

Higijenične c. in kr. priv. šolske klopi

in

dovoljenje za njih ponarejanje

priporoča po **prav nizki ceni** tudi na **obroke** in pošlje razgled **gratis in franco**

Ivan Weixl

V Kamnici pri Mariboru n. D.

nadučitelj.

Gospodu J. E. Weixl-nu, nadučitelj v Kamnici.

Naredili smo v I. razred naše šole 15 trisedežnih klopij po sestavi Vaših higijeničnih šolskih stolov. Potrjujemo in priznamo, da klopi v higijeničnem kakor tudi v praktičnem oziru vstrezajo popolnoma svojemu namenu.

V dolžnost si štejemo, da Vaše higijenične klopi vsestransko najtopleje priporočamo.

Krajni šolski svet in šolsko vodstvo štirirazredne šole v Trnovem,
dne 19. junija meseca 1896.

Ivan Urbančič m. p.,

predsednik kr. šol. sveta.

Martin Zarnik m. p.,

šol. voditelj.

Uradni štampilj.

Uradni štampilj.

Vsebina. I. Iz „Zaveze slov. učit. društev“. — II. Pouk v pravopisju. (Konec.) (H. Družović.) — III. Društvo „Selbsthilfe“ štaj. učiteljev. — IV. Kako praznuj slov. učiteljstvo 50letnico itd. (V.) — V. Načrt za računanje na jednorazredni ljudski šoli. (L. Lavtar.) (XX.) — VI. Slovstvo. (Novosti.) — VII. Društveni vestnik. — VIII. Dopisi in druge vesti. — IX. Natečaji in inserat.

Lastnik in založnik: „Zaveza“:

Tisk tiskarne sv. Cirila v Mariboru. (Odgov. L. A. Brože.)